

'Urenlang oog in

Door: Dick Schaap

In het ontroerende verhaal van Indiëveteraan Barend van Mierlo, nu 87 jaar oud, vertelt hij over de ontluikende liefde tussen hem en zijn *penfriend* Wilma Buitenhuis, een liefde die hem tijdens zijn diensttijd geestelijk op de been hield. Want dienen op Oost-Java was geen pretje. Zijn eenheid, 5 RS, bewaakte tijdens de tweede politionele actie Soekarno en de zijnen in Djokjakarta. Toen de Nederlandse strijdkrachten zich terug moesten trekken, verliet 5 RS de stad als laatste eenheid van de Tijgerbrigade.

Nadat Barend van Mierlo op buitenpost Djelboek van het KNIL de telefoonlijn had gerepareerd, ging hij als radioman mee met een patrouille, die onder leiding stond van een Ambonese adjudant. Toen ze onderweg een man met zijn vrouw en kinderen tegenkwamen, vroeg de adjudant hem naar zijn beroep. Nietsvermoedend vertelde de man dat hij *tani* (boer) was. Hierop trok de adjudant onmiddellijk zijn revolver en schoot hem dood. "Daar stond ik dan als 20-jarige, met nauwelijks enige ervaring met de gebruiken in de Oost", vertelt Van Mierlo. "Tijdens de oorlog '40-'45 heb ik heel wat meegemaakt, maar zoiets nog nooit. En het bleef die dag niet bij het neerschieten van die ene *tani*, er volgden er meer. Later hoorde ik dat die Ambonese adjudant 'de beul van Ambulu' werd genoemd, naar Ambulu, een klein plaatsje op

Elke dag zette de baboe een vers bloemetje voor het door Barend van Mierlo getekende portret van zijn Wilma. Foto: Birgit de Roij

oog met de TNI'

Oost-Java. De adjudant handelde uit wraak, omdat de *peloppers*, zo werden de nationalistena genoemd, zijn ouders zouden hebben vermoord en zijn zuster verkracht. Gelukkig heb ik dit bij andere patrouilles, onder een andere leiding, nooit meegemaakt." Hij vervolgt: "Ik ben God dankbaar dat ik zelf niemand heb moeten doden. Dat was mijn taak niet. Als radiotelegrafist kon ik ook niet vechten. Voordat ik samen met Jasper Mijnhart in Djelboek voor het KNIL aan de slag kon, werden we direct na aankomst in de stad Djember 's nachts al beschoten. Er was dus geen sprake van een weekje acclimatiseren. De volgende dag moesten we meteen mee met een patrouille, ik met een radio op mijn rug. In die tijd was dat een groot apparaat met twee reservebatterijen. Daar kwam ook nog een Lee Enfield geweer bij, ter verdediging van lijf en goed. De volgende dag bleek dat de telefoonlijn van het KNIL 's nachts was doorgesneden. Die moest ik repareren. Voor dat karwei kreeg ik vier man mee om me te beschermen. Net toen ik dat karwei had geklaard, werden we door de TNI (de *Tentara Nasional Indonesia*, het leger van Soekarno; red.) onder vuur genomen. Onze chauffeur werd in zijn knie geraakt. Twee man ontfermden zich over hem. In het hospitaal bleek dat zijn been niet meer te redden was en werd hij met de eerste boot naar Holland gestuurd voor verdere behandeling."

5 RS

Van Mierlo werd als dienstplichtig soldaat ingedeeld bij de Staf en de Ondersteuningscompagnieën van het 5e Bataljon Regiment Stoottroepen (5 RS), dat op 1 oktober 1947 in Vught was opgericht. Daar werd hij opgeleid als specialist. Bij aankomst met de *Volendam* in Tandjong Priok in december 1947 was hij een van de 112 manschappen die overstapten op de *Melchior Treub*, met bestemming

Soerabaja. Het waren de mannen van het verbindingspeloton, van de sectie inlichtingen van de stafcompagnie, van het pionierspeloton en de carrierchauffeurs van de ondersteuningscompagnie. In Soerabaja werd dit detachement ingedeeld bij het Infanteriebataljon XXIII van het KNIL en werd belast met specialistische taken waarvoor het KNIL geen personeel had. Het werkterrein van deze groep was Oost-Java.

Het gros van dit 5 RS ging naar Celebes voor het afronden van hun in Nederland afgebroken opleiding. Het was duidelijk dat dat verband hield met een eventuele tweede politionele actie en met de overrompeling van Djokjakarta, tijdelijk de hoofdstad van de republiek van Hatta en Soekarno, als de onderhandelingen tussen Nederland en de republiek geen resultaat zouden opleveren.

Tweede politionele actie

De overplaatsing van Celebes naar Java van 5 RS in mei 1948 en de toevoeging van dit bataljon aan de Tijgerbrigade was een duidelijk voorteken van de ophanden zijnde tweede politionele actie. Ook het detachement in Djember werd toegevoegd, evenals Van Mierlo en zijn maat Mijnhart in Djelboek en het pionierspeloton in de suikerfabriek Semboro, 20 kilometer ten westen van Djember.

De mannen van 5 RS moesten op Oost-Java regelmatig optreden tegen republikeinse militairen. Daarmee deden ze veel ervaring op, waarvan ze als lid van de Tijgerbrigade spoedig zouden kunnen profiteren. De 5 RS'ers die in mei '48 met de *Van Outhoorn* vanuit Celebes naar Oost-Java werden vervoerd, werden als Tijgers in Ambarawa gestationeerd en ingewerkt door oorlogsvrijwilligers van 2-7 Regiment Infanterie. "Het echte werk kon beginnen", zegt Van Mierlo, die op 3 februari 1950 tot soldaat 1 werd bevorderd. "Ik was

Barend van Mierlo in uitgaansuniform op Oost-Java. Foto: privécollectie Barend van Mierlo

al eerder in Ambarawa. Het grensde aan de demarcatielijn op Java. Aan de andere kant lag het republikeinse leger. Djokjakarta lag op minder dan 50 kilometer van ons vandaan." Belangrijke buitenposten waren de Koffiepot, Kemambang, Tegaton en de elektrische centrale bij Tologo, waar een compagnie van de Prinses Irene Brigade lag. De staf-, ondersteunings- en eerste compagnie waren in Ambarawa zelf gelegerd, in een kazerne van het KNIL. "Voortdurend moesten de nu Tijgers geworden mannen patrouilleren, vooral langs de demarcatielijn. Dat deden ze ook bij grotere acties in moeilijk begaanbare delen van het gebied. De verstandhouding met de lokale bevolking was goed", aldus Van Mierlo. In november 1948 liep de spanning in dit gebied op. Op 19 december

1948 was de maat vol voor de Nederlanders die met de republikeinen onderhandelden en werd het startschot gegeven voor de tweede politionele actie. "Tijgers, de ogen van de wereld zijn op u gericht. Van uw moed en voortvarendheid zal afhangen of deze actie met succes bekroond zal worden", aldus kolonel D.R.A. van Langen, commandant van de Tijgerbrigade in zijn dagorder voor de troepen.

Bewaking Soekarno

"We maakten deel uit van de grootste luchtmobiele operatie uit de militaire geschiedenis van Nederland en Indonesië", aldus Van Mierlo. "Dakota's en andere vliegtuigen brachten ons naar vliegveld Magoewo, vlakbij Djokjakarta. Ik zat bij een deel van 5 RS dat over de weg naar Djokja trok. Onderweg hoefden we nauwelijks te vechten. Soekarno en de zijnen waren in de stad gebleven. Hun bewaking werd aan 5 RS toevertrouwd. Na een paar dagen werden ze afgevoerd. Ik had een verbindingspost even buiten de Benteng, het zogenoemde Fort Vredeburg. Helaas hadden we in de eerste week al zes doden te betreuren. Zij waren in een hinderlaag gelopen. Alle nog levende Indiëveteranen weten hoe dit avontuur is afgelopen. Het Van Royen-Roem-akkoord van 7 mei 1949 maakte een eind aan onze illusies. We moesten Djokja verlaten. Mensen langs de weg stonden te huilen. We hadden wegen hersteld en voor werk gezorgd en de suikerfabriek Semboro weer op gang gekregen. Als laatste eenheid van de Tijgerbrigade verliet 5 RS de stad. Urenlang stonden we oog in oog met de TNI. Militaire waarnemers van de VN hielden een oogje in het zeil. De bemoedigende woorden van de commandant van de Tijgerbrigade waren een schrale troost. In een half jaar tijd hadden we 25 doden en een groot aantal gewonden te betreuren. En waarvoor? We likten onze wonden. Op het ereveld Candi namen we afscheid van onze gevallen makers. De *Nelly* bracht ons thuis."

Meisje in Holland

"Het mooiste wat me in Indonesië is overkomen, was mijn correspondentie met Wilma Buitenhuis", vertelt Van Mierlo. "Het contact met haar begon met een door mij

President Soekarno en kolonel Van Langen, commandant van de Tijgerbrigade, na de bezetting van Djokja. Foto: privécollectie Barend van Mierlo

geplaatste advertentie in het destijds bekende en populaire muziekblad *Tuney Tunes*, waarin ik een meisje in Holland zocht om met mij te corresponderen. *Tuney Tunes* was een betrouwbaar blad. Wij lazen het in Indonesië ook. Het verscheen voor het eerst in 1942, als illegaal blad met alleen teksten van Amerikaanse songs erin. Er waren meer meisjes die via *Tuney Tunes* schriftelijk contact zochten met Nederlandse militairen in Indonesië. Dat contact is voor veel jonge militairen heel belangrijk geweest. Het heeft hen behoed voor ontsparingen", aldus Van Mierlo.

"Het contact met Wilma ontstond in 1948, ik was toen 21. In die tijd had ik binnen die mannenwereld die het leger was, sterke behoefte aan contact met een meisje. De vondst van haar correspondentieadres in Nederland kwam voor mij als geroepen. Haar eerste brief sprak mij meteen

aan. Ze had een heel mooi handschrift. Ze schreef hartelijk en lief. Het klikte eigenlijk meteen tussen mij en haar."

De twee werden verliefd op elkaar. "Dat zagen we al aankomen en we konden het niet tegenhouden. Aan de hand van een foto heb ik haar portret getekend. Dat stond op mijn kastje. Onze baboe zette elke dag een vers bloemetje in een vaasje voor dit portret. Ik heb dat portret nog steeds. Toen ik op 2 mei 1950 uit de bus stapte, stond Wilma in onze voortuin in Hilversum. We omhelsden en kusten elkaar alsof we elkaar al jaren kenden. Drie jaar na die omhelzing zijn we getrouwd. Wilma heeft mij een dochter geschonken. We zijn 56 jaar met elkaar getrouwd geweest en hebben elkaar 61 jaar gekend. Vier jaar geleden is ze na een lang en smartelijk ziekbed op haar 82e overleden. Ik hou nog altijd zielsveel van haar." ●